

ΑΘΗΝΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΗΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΟΥΔΑΝΟΥ ΜΥΡΤΙΔΗ
1976-1977

Κ.Δ. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

χίας και εις τὴν καθόλου φιλότουρκον στάσιν αὐτοῦ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ἡγεμονίας του [26 Μαρτίου 1786 - 8 Ἰουνίου 1790]. Εἶναι ἄλλωστε γνωστὸν ὅτι ὁ ἐν λόγω ἡγεμὼν προσεκάλεσε πολλὰ δυσμενῆ εἰς βάρος του σχόλια τῶν συγχρόνων του ¹.

Ὁ χρόνος συνθέσεως τοῦ στιχουργήματος πρέπει νὰ τεθῆ μετὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1789 — ὅποτε ἐξεδόθη ² ἢ διὰ τῶν πρώτων στίχων αὐτοῦ ὑποδηλουμένη «Συνοπτικὴ περίληψις τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων [...] Νικ. Μαυρογένη [...]» ³, ἥτις καὶ ἔσχε μεγάλην διάδοσιν, ὡς συναγεται καὶ ἐξ ἀμέσως μεταγενεστέρων μιμήσεων τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων ⁴ — καὶ οὐχὶ μακρὸν ἀπὸ τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1790 διάστημα, ὅποτε ὁ ἡγεμὼν εὔρεν οὐκ εὐχρὸν τέλος, μνημονευόμενον διὰ τῶν τελευταίων στίχων τοῦ κειμένου, ὑπερ ἐμφανίζεται ἀκριβῶς ὡς ὁ ἀντίλογος τῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς διατυπωθέντων ἐγκωμίων.

Ποῖος ὁ φερόμενος ὡς στιχουργὸς Ἰωάννης Ἀγάπιος δὲν εἶναι γνωστὸν. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως οὗτος πρέπει νὰ ἔζη ἐν Βλαχίᾳ, ὅπου καὶ παρηκολούθησε τὰ τῆς ἐν γένει πολιτικῆς δράσεως τοῦ Νικ. Μαυρογένους.

Τὸ κείμενον στερούμενον, ὡς ἐλέχθη, λογοτεχνικῆς ἀξίας παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ἱστορικὸν διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτιθέμενα, ἅτινα ἐν πολλοῖς συμπίπτουν καὶ πρὸς ὅσα ἐξ ἐτέρων ἱστορικῶν πηγῶν εἶναι πλέον γνωστά, ἅμα δὲ καὶ γλωσσικὸν πρὸς μελέτην τοῦ ἰδιώματος τῶν γραπτῶν μνημείων τοῦ ἐλληνισμοῦ τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν φθίνοντος τοῦ ΙΗ' αἰῶνος.

Κατωτέρω ἐκδίδεται τὸ στιχούργημα κριτικῶς, ἔπεται δ' εἰς αὐτὸ Γλωσσάριον ξενικῶν καὶ ἰδιωματικῶν λέξεων ἢ τύπων.

¹ Ἀθῆναι 1966, σ. 123 - 129 (μετὰ τῆς εἰς τὰ ἔργα ταῦτα μνείας τῶν πηγῶν καὶ ἀναγραφῆς τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας).

1. Ἰδ. καὶ Λ. Βρανούση, Ρήγας (Βασικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 10). Ἀθῆναι [1953], σ. 25 (καὶ σημ. 3). Ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέροντα εἶναι ὅσα σημειοῦνται ὑπὸ I. Ionașcu, Concluzii greșite..., ἐνθ' ἄνωτ.

2. Ἰδ. Em. Legrand, Bibliographie hellénique [...] au XVIIIe siècle. Tome II. Paris 1928, σ. 499 - 502.

3. Τὰ κείμενα τῆς «Συνοπτικῆς περιλήψεως...» ἀνεδημοσιεύθησαν ὑπὸ Em. Legrand, Recueil de Documents Grecs concernant les relations du Patriarcat de Jerusalem avec la Roumanie (1569 - 1728). Seconde édition, revue et corrigée. Paris 1903, σ. 332 - 374.

4. Ἰδ. Γλ. Πρωτοπαπᾶ - Μπουμπουλιδοῦ, Χειρόγραφοὶ συλλογῆ καὶ ποιητικῶν κειμένων ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνος, «Δωδώνη» (Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων) Β', 1978, σ. 350 - 355.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

φ. 42^γἹστορία τοῦ ἀθέντου Μαυρογένου
διὰ στίχων πολιτικῶν |

συντεθείσα παρὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀγαπίου

Εἶδα πολλά προσώπατα χρήσιμα, τιμημένα,
ποῦ σύνθεσαν ἐγκώμια μὲ λόγια φημισμένα
καὶ ἐπαινοῦν καὶ μαρτυροῦν ἀθέντην Μαυρογένη,
ἕς τὲς χάρες κ' εἰς τὲς ἀρετὲς πολλοὺς πῶς ὑπερβαίνει.

5 Ἀληθινὰ τὸ σύντυχαν θέλοντες νὰ στολίσουν
νὰ εἰπῶ κ' ἐγὼ τὰ ψέματα καὶ ἄνθρωποι ἅς γνωρίσουν.
Γενι-τζικμάς ἐστάθηκεν ἀθέντης ἕς τὴν Βλαχίαν
καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔδειξεν σκληρὰν ἀπανθρωπίαν.

10 Ἡ πρώτη του ἢ προσταγή, πρώτη δουλειὰ π' ἀρχίζει,
μὲ φουρκες καὶ κρεμασταριές τὴν Τζάρα τὴν στολίζει.

Ἰδὲς τιμὴ ποῦ προξενᾷ ἀτός του ἕς τὸν ραγιᾶ του!
Τοὺς κάμνει κλέπτας καὶ φονεῖς καὶ ἀξιους θανάτου.
Τέτοιον ραγιᾶν ἴποτακτικόν, ἕς ὄλους προσκνημένον,
ὡσάν τῆς Μάνης τὸν λαὸν τὸν ἔχει μετρημένον.

15 Κι ὅσον τὸ ἄγνωρισε χαρὰ πῶς ἦλθεν μ' ἀθεντίαν
τόσον τὸν κακοφάνηκεν σὰν εἶδεν ἡσυχίαν.

Στέλνει ἕς τὲς χῶρες εἶδησιν κ' εἰς ὅλα τὰ χωρία
νέοι δαβάδες καὶ παλαιοὶ νὰ ἔλθουν ἕς τὴν ἀθεντία.

20 Ὁ ζηλωτής, ὁ δίκαιος μ' ἐκεῖνα ποῦ σκαλίζει
γυρεῦει τρόπους ἀρπαγῆς καὶ μέσον ν' ἀφανίξῃ.

Ἐπήδησαν, ἐσύντρεξαν ὅλοι οἱ ζημιωμένοι.

Ἀτός του ἐγένη δαβατζής, ἀτός του καὶ τὰ παίρνει. ||

φ. 42^δ

Καὶ παρευθὺς χίλια πονγγιὰ κάμνει κέφσι, νὰ φτειάσῃ
τὴν κούρτην τάχα τὴν παλαιά, ζητῶντας γιὰ νὰ πιάσῃ

25 μὲ πονηριὰ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὰ πονγγιὰ νὰ δώσουν
μὲ λόγον τῆς οἰκοδομῆς, διὰ νὰ μὴν τὸ νοιώσουν.

Μὲ μύστρες καὶ μὲ ζωγραφιὲς πασχίζει νὰ ἔξοπλιάσῃ
τοὺς τοίχους, διὰ νὰ εἰποῦν πῶς κ'εἶ τὰ ἄχει ἔξοδιάσει.

Προφητικῶν ψαλμῶν σειρὰς (ν -) μὲ τὸ μελάνι·

80 τοὺς τοίχους ὄλους ἔγέμισεν καὶ ἀτός του δὲν τὰ κάμνει.

Γράφει τὴν πόρτα μὲ ψηφιά, Θεὸν ἐπικαλεῖται
 νὰ ἐπισκέψῃ ἀμπελον καὶ νὰ τὴν εὐσπλαγχνῆται.
 Τὸ ὄψος τοῦ θυμῶς βάλθηκεν μακίους νὰ τὴν πατάξῃ
 μ' ὄλα τοῦ τὰ πιασίματα καὶ νὰ τήνε ρημάξῃ.

35 Τοὺς κεσετζήδες τῆς Τουρκιάς, πού 'ν' ἐνοχοὶ θανάτου
 γιὰ στρατιώτας κουβανεῖ νὰ 'ναὶ 'ς τὰ σύνορά του
 κι ἄλλα στρατεύματα Τουρκῶν φέρνει μέσ' 'ς τὸ ραγιᾶ του
 γιὰ γογορίτζες τοῦ λαοῦ, νὰ βγάλῃ τὴν καρδιά του,
 προφασισίζομενος μ' αὐτοὺς ὅ,τι ζητεῖ νὰ πάρῃ,

40 γιὰ νὰ μὴν κάμῃ ἡ Τουρκιὰ καμμιά φθορὰ μεγάλη
 καὶ φοβερίζει τὸν λαὸν ὅ,τι ζητεῖ νὰ δώσουν,
 γιὰτὶ οἱ Τούρκοι ἤμποροῦν νὰ κόψουν, νὰ σκλαβώσουν.

'Αδιαφόρως κουβανεῖ παντοτινὰ Τουρκία,

44 γιὰτ' ἀγαπᾷ τὸ ὄψος τοῦ μὲ αἷμα πραγματεῖα. ||

φ. 43^r

Μὲ σχήματα παράξενα ἀλλάζει κιαφέτι,
 κάμνει ὄλοννοδες χαϊνιδάς, γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ φέτι.

'Ονειράτα καθημερινὰ κηρύττει 'ς τὸ διβάνι,
 ἀγγέλους βάζει ὁδηγούς 'ς τὰ πράγματα ὅπου κάμνει.

50 Τὸ Πνεῦμα τὸ πανάγιον λέγει πῶς τὸν φωτίζει,
 ν' ἀρπάξῃ, νὰ διαγουμῇ, τὸν κόσμον ν' ἀφανίξῃ.

Ποιμένας τοὺς ὀνομαστοὺς βούλεται ν' ἀποκτείνῃ,
 πρόβατα τὰ ἀδύνατα σὰν λύκος δὲν τ' ἀφίνει.

Κατηγορεῖ τοὺς ἄρχοντας, φθονεῖ πραγματευτάδες,
 ζηλεύει τὸν κοινὸν λαὸν καὶ ὄλους τοὺς ραγιαῶδες.

65 Χαίρεται νὰ τοὺς 'δῇ πτωχοὺς καὶ καταφρονεμένους,
 'ς ἐλεεινὴν κατάστασιν, παλιόρουχα ἐνδυμένους.

"Ἄν ἐστοχάζονταν καλά, ἤθελε (-) νὰ λάβῃ
 τὴν δόξαν τῶν χριστιανῶν, ὅτι δὲν ἔχει βλάβῃ.

Αὐτὴ δὲν προξενᾷ ζημιὰ, ἀλλὰ μάλιστα χάρι

80 'ς τὸν Τούρκοιν εἶναι μιὰ τιμὴ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κίαρι.

Παράξερον τὸ χούϊ του τέτοια δουλειὰ ν' ἀρδέσῃ,
 δόξαν τοῦ Βασιλέως του νὰ τὴν καταφρονέσῃ,

ὅπου κ' ἡ ἐκκλησία μας παρακαλεῖ καὶ λέει
 νὰ μῦς ὑπώσῃ κέρατο μὲ πλούσια ἐλέη.

47 καθημερινὰ 53 ἀρχ'τας 58 βλάβῃν

- 65 Καρέτες και ραβδάνια χρυσά και τάσημούρια,
αὐτὸ εἶναι τὸ κέρατο μὲ τὰ λοιπὰ ὀμοῦρια.
"Ἄν ὁ Θεὸς χριστιανὸς ἠθέλησεν νὰ τιμήσῃ,
τί ἐνεκεν τὸ ὕψος του νὰ τοὺς ζηλοφθονήσῃ;
"Ὅχι μόνον τὸ κέρατον ἐμπόδισεν ν' αὐξήσῃ,
70 ἀλλὰ καὶ μύτες καὶ ἀφτιά πασχίζει μὴν ἀφήσῃ. ||
- φ. 43^ν "Ἄς παῦμεν τοῦ Βουκουρεστιοῦ ἐγκλήματα εὐρίσκει
ἠεξηφανείας καὶ ἀρπαγὰς σφάλματα ἐφευρίσκει
νὰ διοῦμεν, σεῖς, τζαράνηδες, ἐσεῖς, πτωχοὶ ραγιαδες,
τί κακωσύνες ἄκαμετε, ποὺ ἴσθε ἔς τόσους νιζάδες;
75 Τοῦ Πρωτοπλάστου τὸ τακίμ κρατεῖτε ἕως τώρα,
ἀληθινὰ ἐξάγγονα εἰσθε τοῦ προπατόρα
καὶ ὁ Ἀδάμ, ἂν ἤρχονταν νὰ ἰδῇ τὰ ἔγγονά του,
τοὺς ἄλλους παραγνώριζε καὶ σεῖς ἦσθαν παιδιὰ του,
οἱ μιμηταὶ τῆς τέχνης, ποὺ ἴν' ἐξ ἀρχῆς δομένη,
80 ποὺ τὴν τροφήν σας τρώγετε μὲ ὕψιν ἰδρωμένη.
Καὶ καλὰ ποὺ μὲ τὸν ἰδρῶ σας βγάζετε τὴν τροφήν σας
ποιὸς τὴν ἀφίνει γιὰ τ' ἐσῆς καὶ γιὰ τὴν ζωὴν σας;
"Ὅλα σας τὰ γεννήματα τὰ φθείρει ἡ ἀθθεντία
καὶ τὰ κορμιά σας νηστικὰ δὲν ἔχουν ἡσυχία.
85 Γυναῖκες καὶ παιδιὰ σας κλαῖν, δὲν ἔχουν τί νὰ φᾶνε
καὶ σᾶς καὶ μὲ τὰ ζῶά σας ἔς τὲς ἀγγαρειῆς σᾶς πάνε.
Δὲν φθάνει μόν' οἱ ἀγγαρειῆς, δὲν φθάνουν τόσα βάρη,
δοσίματα καθημερινὰ γυρεύει νὰ σᾶς πάρῃ.
Τοῦρκοι μπαῖρακτάρηδες εἶναι μπουμπασιραῖοι
90 καὶ γενιτζάροι μὲ αὐτοὺς εἶναι σλουζιτοραῖοι.
Νὰ πουληθῇ τὸ ἔχει σας προστάζει ἡ ἀθθεντία,
ροῦχά σας καὶ ἠποκάμισα ἕως εἰς τὰ πετζία.
Ἄλλοίμονον ἔσ' εἰς σᾶς, πτωχοί, ἔσ' εἰς τόσα ποὺ τραβᾶτε!
94 Νὰ ἴναι καὶ πέτρα ἡ καρδιά, πρέπει νὰ σᾶς λυπᾶται. ||
- φ. 44^ν Ἐγνώσατε τοὺς μάρτυρας, πτωχοὶ τζαράνοι καημένοι,
μὲ ἐκεῖνα ποὺ τραβήξετε ἔς καιρὸν τοῦ Μαυρογένῃ.

70 νὰ μὴν ἀφήσῃ 80 ἰδρωμένην 84 ἡσυχίαν 88 καθημερινὰ 89 οἱ
τούρκοι

"Ὁρθρον: Ὑψωσον κέρας Χριστιανῶν ὀρθοδόξων καὶ κατάπεμψον ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἐλέη
σου τὰ πλοῦσια. 80 ἐν ἰδρωτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου. Γέν., Γ' 19

- Δικαίως ὁ υἱὸς Θεοῦ ἐσαῖς καλοτυχίξει,
 'ς τὸ Ἱερὸ Βαγγέλιο δικαίως μακαρίζει.
 * Ἄν δὲν ἐβλασφημήσετε μὲ λόγους παρανόμους,
 100 τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐσαῖς λέν κληρονόμους.
 Πλὴν πάλιν, πολυεσπλαγγνε (~ -), τὰ τόσα πάθη
 τῶν σῶν πενήτων δούλων σου, Θεέ, μὴ ἐπιλάβῃ.
 * Ἀπόβαλε ἀπὸ αὐτοῦ τὸ τῆς ὀργῆς σου βέλος,
 διὰ τὰς ἁμαρτίας μας μὴ δὸς αὐτοῦ εἰς τέλος.
 105 Ῥῶσαι πτωχοὺς δὲ καὶ ὄρφανούς καὶ πάντα ὡς οἰκτιρόμων,
 ἀπὸ χειρὸς δυναστικῆς παῦσον ὡς ἐλεήμων.
 * Ἐτι τὸν κάμνον ἐπαινον πῶς ἡ Τουρκιὰ τὸν τρέμει.
 Κ' οἱ Τοῦρκοι τί δὲν ἔκαμαν 'ς καιρὸν τοῦ Μαυρογένη!
 Παιδιά ἐσκληρώσανε, γυναῖκες ἐντροπιάσαν,
 110 χῶρες ἐκαῦσαν μὲ φωτιά, 'κκλησίαι ἐχαλάσαν.
 Τὰ πράγματα τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων ἀπ' τὴν Τζάρα
 ἀσικιαρὲ τὰ ἔσερναν δίχως καμμιά τρομάρα.
 Οἱ φύλακες καδιλικιῶν, ποὺ λέγονται μπεςλῆδες
 ἐβγάζανε δοσίματα, ἐγίνονταν ζαπτζῆδες.
 115 * Σ κάθε βοντζὶ μὲ τὸ κρασί πέντε καὶ δέκα γρόσα
 καὶ 'ς κάθε μῦλο π' ἄλεθαν 'γυρεύαν ἄλλα τόσα.
 Τὲς λόζνιτζες ἐγράφανε, δαμασκηνιὲς μετροῦσαν
 κι ἀπὸ ἐτοῦτα τῶν πτωχῶν ἀβαέτι 'ζητοῦσαν. ||
 φ. 44^ν Τοὺς κατζιβέλους ἐπιαναν ὄχι ὡς γιασακτζῆδες,
 120 ἀλλὰ μὲ σκέντζες τζερεμὲ παίρναν 'σὰν κεσετζῆδες.
 Τὰ ζόρια ὅταν ἐβλεπαν καὶ ὅταν χρειαζούνταν,
 τὸν τόπον τὸν βαθύτερον 'γυρεύαν καὶ 'κρυβούνταν.
 * Ὡς λύκοι δὲ 'ς τὲς ἀρπαγὲς καὶ εἰς τοὺς τζερεμέδες
 τὰ ἄρματα 'ς τὴν μέσην τοὺς τὰ 'χαν γιὰ τοὺς ραγιάδες.
 125 Οἱ Ἰσπραβνίκοι συμπονοῦν χριστιανῶν τὰ πάθη,
 στέλνον 'ς τὸ ὄψος του εἶδησι τὲς συμφορὲς νὰ μάθῃ.
 Μὲ προθυμίαν καρτεροῦν ἀπόκρισιν νὰ μάθουν.
 * Ἀκοῦν « σικτιρ χαῖν γιαούρ. Τί εἶν' αὐτὰ ποὺ γράφουν; »
 Τότες ἡ Τζάρα ἐπεσεν πλέον 'ς ἀπελπισίαν
 130 κ' εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἔδιδαν † ζαλόμπες † 'ς τὴν αὐθεντίαν.

109 ἐντροπιάσανε 115 σε κάθε 130 ζάλοπες : del. γκλόμπες?

97 - 98 Ματθ., 5,8 κ.εξ. 100 οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ; Ἰωκ. Ἐπ., 2,6

- Ἄγκαλὰ καὶ περισσότερους ἔκρεμασεν ἕνας ἄλλος·
 κἂν ἐκεῖνος εὐρέθηκεν ἕνας πασῶς μεγάλος.
 Ἄλλ' εἰς ἀθέτην ἤρωα, τῆς Τζάρας φυλακτῆρα,
 γελενγιδὲν ὅτι ἤθελαν ἔκαμαν εἰς αὐτήνα.
 135 Τὶ ἕνας ὁ δοῦλος ὁ πιστὸς ποῦ ἔναι τῆς βασιλείας,
 ὑπέρομαχος καὶ βοηθὸς τοῦ τόπου τῆς Βλαχίας,
 ἐσένα πρέπει καύχημα, ὦ Δούναβι ποτάμι,
 ὅπου φυλάττεις προσταγή, κρατεῖς καὶ τὸ φερμάνι.
 Ἄργα καὶ ποῦ τῶν φευγατῶν τοὺς βεῖσκεις εὐκολίαν,
 140 ὅσον μὲ σκλάβους νὰ περνοῦν πολλὰ μὲ δυσκολίαν.
 Χαρὰ ἔς ἐσένα, γιασακτζή, τέτοια δουλειὰ ποῦ κάμνεις
 κι οὔτε ἀρχόντους ἐνοχλεῖς, οὔτε πραοῦλες πιάνεις! ||
 9. 45^r Ἄν δὲν εὐρίσκουσον ἐσὺ ὡς μὲ τὸν Μαυρογένη,
 ἢ Τζάρα δὴ εὐρίσκονταν ὡς τώρα σκλαβωμένη.
 145 Ἔχει κι ἄλλο ταπιέτι (∩-) ἔς θσα κακὰ καὶ ἂν κάμη,
 ἐπαίρεται, τὸ χαίρεται, τὸ (-) ἔχει διὰ νάμι.
 Τὰ μοναστήρια τῆς Βλαχιάς, ποῦ ἔτον ἐξακουσμένα,
 ποῦ πλέρωναν δοσίματα, ἀφόντις εἰν' κτισμένα,
 ἄν κάστρα ποῦ εὐρέθησαν κοντὰ ἔς τὰ σύνορά του,
 150 χάρες ἄς τὸ ἐγνώριζαν πῶς ἦτον ἐδικὰ του,
 παρὰ ποῦ τὰ ἐγρέμισεν, παρὰ νὰ τὰ ρημάξῃ,
 ἄς ἐμβαζεν τὸ στράτευμα τὸν τόπον νὰ φυλάξῃ.
 Μ' ἀφοῦ ἐμπήκαν εἰς αὐτὰ ἐχθροὶ καὶ κατοικῆσαν
 κι ἀφοῦ ἐκεῖνοι ἔφυγαν καὶ μπόσικα τάφησαν,
 155 ἐχάρισέ τα τῶν Τουρκῶν, διὰ νὰ τὰ κρεμνίσουν
 κι ὅτι κι ἂν εἶδον εἰς αὐτὰ ν' ἀρπάξουν, ν' ἀφανίσουν.
 Κι ἀφοῦ κάμνει τέτοια φθορά, τέτοια ζημιὰ μεγάλη,
 ἐπαίρεται, τὸ χαίρεται, τὸ ἔχει † ἐφτηχάρη †
 στέλνει ἔς τὴν Πόλιν εἶδησιν, χαροποιὸν χαμπάρι,
 160 τὸ Κόζ-καλέ, Σινάν-καλέ τὸ πῶς τὰ ἔχει πάρει.
 Κοιτάξετε κατόρθωμα καὶ στοχασθῆτε χάλι,
 ποῦ κάμνει νὰ παραλαοῦν κι' οἱ βασιλεῖς μεγάλοι.
 Παράξενος ἀπ' ὄλουνοδς ἀθέτης τῆς Τουρκίας
 σον-τουρφαντῶς ἐστάθηκεν ἔς τὸν τόπον τῆς Βλαχίας.
 165 Ἐπὶ ζωῆς του ἔφρόντιζε μόνο γιὰ μιὰ κακία
 καὶ τῆς ψυχῆς τ' ἐκέρδεσεν Κόλασιν αἰωνία.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ

- ἀβαέτι, τό (< τουρκ. *avaiet*) = δασικός φόρος, 118
- ἀγναρειά, ἡ [αἰτ. πληθ. : τὲς ἀγναρειές] = ἡ βία ἐπιβαλλομένη ἐργασία, 87
- ἄγγελος, ὁ = ἐξάγγελος, διαλαλητής, 48
- ἀγκαλά (< ἄν καλά), σύνδ. = ἄν καί, 181
- ἀσικιαρέ (< τουρκ. *asikare*), ἐπίρρ. = ἀναφανδόν, 112
- ἀτός (του) = ὁ ἴδιος, 41, 22, 30
- βασιζέ, τό = βυτίον, 115
- γελεγγιδέν (< τουρκ. *gelongiden*) = ἐπισκέπται, 134
- γενιτζαρος, ὁ [πληθ. : γενιτζάροι] (< τουρκ. *yenigeri*) = ὁ ἀνήκων εἰς τὸν νέον στρατόν, (μτφρ.) αὐθαίρετος, 90
- γενι - τζικμάς (< τουρκ. *yenî cikma*), μόλις ἐκδοθέν, ἀνέχ. ἀπιταγῆν, νεωτερισμός, 7
- γιαούρ, ὁ (< τουρκ. *gânur*) = ἀπιστος, ὕβριστ. προσων. Χριστιανῶν, 128
- γιασαντζής, ὁ (< τουρκ. *yasakçi*) = κλητὴρ εὐταξίας, 119, 141
- γκλόμπες [?], ἰδ. : ζαλόμπες
- γογορίτζα, ἡ (< ρουμ. *gogorița*) = φόβητρον, 88
- γράφω = ζωγραφίζω, στολιζώ, 31
- γρεμιζώ [ἀόρ. : ἐγρέμισεν] = κρημιζώ, 151 (ἰδ. καί : κρεμιζώ)
- γρόσι, τό [πληθ. : γρόσα] (< τουρκ. *kurus*) = νόμισμα, 115
- δαβάς, (< τουρκ. *dâva*) = ἀγωγή, διεκδικησις, 18
- δαβατζής, ὁ (< τουρκ. *dâvacı*), = ἐνάγων, ἀντίδικος, 22
- διαγουμά (< τουρκ. *yağma* = διαρπαγή) = λεηλατῶ, 50
- διβάνι, τό (< τουρκ. *divan*) = συμβούλιον τῶν ἀνωτέρων μεγιστάνων καὶ λειτουργῶν τοῦ κράτους, 47
- ζαλόμπες [?] (< τουρκ. *galebe*) = ὑπεροχή, 130, ἰδ. καί : γκλόμπες
- ζαπιτζής, ὁ [πληθ. : ζαπιτζήδες] (< ρουμ. *zarciu*) = φορολογικὸς ὑπάλληλος, 114
- ζόρι, τό [πληθ. : ζόρια] (< τουρκ. *zor*) = βία, καταναγκασμός, 121
- ισπραβνίκος, ὁ [πληθ. : ἰσπραβνίκοι] (< ρουμ. *ispravnici*) = νομάρχης, 125
- καδιλία, τό [γεν. πληθ. : καδιλικιών] (< τουρκ. *kadilik*) = περιφέρεια δικαστικῆς ἐξουσίας τοῦ καδὴ (*kadi*), ἱεροδίκου, 113
- καλέ, τό (< τουρκ. *kale*) = φρούριον, 160
- καρέτα, ἡ (< ρουμ. *Caroțã*) = κλειστὴ ἀμαξα, 65
- κεσετζής, ὁ (< τουρκ. *kesici*) = σφαιγιαστής, 35, 120
- κιάρι (< ρουμ. *chiar*), ἐπίρρ. = προσέτι, 60
- κιαρέτι, τό (< τουρκ. *keyfiyet*) = τρόπος, ἐμφάνισις, 45
- κκλησία, ἡ [ἐκκλησία], 110
- κουβανῶ = μεταφέρω, 36, 43
- κρεμασταριά, ἡ = ἀγχόνη, κρεμάλα, 10
- κρημιζώ [ὑποτ. ἀόρ. : κρημισοῦν], 155 (ἰδ. καί : γρεμιζώ)
- λόζνιτζα, ἡ (< ρουμ. *loznita*) = ταρσὸς πρὸς ἀποξήρανσιν καρπῶν, 117
- μακιοῦς (< τουρκ. *makûs*), ἐπίρρ. = ἀντιστρόφος, 83
- μόστρα, ἡ (< ἰταλ. *mostra*) = δείγμα, προθήκη, 27

- μπαιρακτάρης, *δ* (< τουρκ. bayraktar) = σημαιοφόρος, 89
- μπόσικος (< τουρκ. bos) = κενός, 154
- μπουμπασιραϊοί, *οί* (< τουρκ. bumbasir) = δικαστικοί κλητήρες, 89
- νάμι, *τό* (< τουρκ. nam) = φήμη, κλέος, 146
- νιζάς, *δ* (< τουρκ. niza) = έρις, 74
- ΄ξοπλιάζω [έξομπλιάζω] (< λατ. exemplum = παράδειγμα) = σχεδιάζω, 27
- όμαρσι, *τό* (< τουρκ. umar) = υπόθεσις, 66
- παράλαδ = παραλογίζομαι, 162
- πασάς, *δ* (< τουρκ. paşa) = τίτλος άνωτ. στρατ. ή πολιτ. βαθμούχου, 132
- πετζί, *τό* [πληθ.: πετζία] (< ύποκορ. ιταλ. pezzo) = δέρμα, 92
- ΄ποτακτικός [ύποτακτικός], 13
- πουγγί, *τό* = βαλάντιον, 25
- προούλες (σλαβ.) = νόμοι, 142
- προπάτωρ, *δ* [γεν. έν.: του προπατόρα], 76
- προσωπο, *τό* [πληθ.: προσώπατα], 1
- ραβδάνι, *τό* (< ρουμ. rădvan) = άμαξα [αραδιβάνι], 65
- ραγιάς, *δ* (< τουρκ. raga) = ύπόδουλος, 11, 13, 37, 54, 124
- σικτιρ (< τουρκ. sigdirmak = χωρῶ), 128
- σκέντζα, *ή* (< τουρκ. iskence) = βασιανιστήριο, 120
- σλουζιτοραϊοί, *οί* (< ρουμ. slujitor) = έθνοφύλακες, ύπηρέται, 90
- σον - τουρφαντάς (< τουρκ. sonturfanda) = δψιμος, 164
- τακίμ, *τό* (< τουρκ. takim) = όμάς, τάξις, 75
- ταπιέτι *τό* (< τουρκ. tapi) = έθος, 145
- τέχνη, *ή* [γεν. έν.: της τέχνης], 79
- τζάρα, *ή* (< ρουμ. țară) = χώρα, 10, 111, 129, 133, 144
- τζαράνης, *δ* - τζαράνος, *δ* - [πληθ.: τζαράνηδες - τζαράνοι] (< ρουμ. țaran) = χωρικός, 73, 95
- τζερεμές, *δ* [πληθ.: τζερεμέδες] (< τουρκ. cereme) = δικαστικόν πρόστιμον, 120, 123
- φερμάνι, *τό* (< τουρκ. ferman) = σουλτανικόν διάταγμα, 138
- φέτι (< τουρκ. fetih) = άνοιγμα, έλωσις, καταστροφή, 46
- φενγατός, *δ* [γεν. πληθ.: φευγατών], 139
- φούρκα, *ή* = άγχόνη, κρεμάλα, 10
- χαίν (< τουρκ. hain) = προδότης, 128
- χαινιδάς, *δ* (< τουρκ. hain (= προδότης) + das (= όμοῦ)), εις τόν πληθ. = όμοῦ προδότας, 46
- χάλι, *τό* (< τουρκ. hal) = άθλία κατάστασις, πτώσις, 161
- χαμπάρι, *τό* (< τουρκ. haber) = ειδησις, 159
- χούι *τό* (< τουρκ. huy) = χαρακτήρ, ήθος, 61